
РОЗДІЛ VII. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.62>

ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

Антонов А.,

аспірант Київського міжнародного університету

ORCID: 0000-0003-3876-5490

Антонов А. Інститут охорони права власності в адміністративному праві.

Статтю присвячено дослідженню інституту охорони права власності в адміністративному праві. Правовий інститут охорони права власності в адміністративному праві розглянуто як сукупність адміністративно-правових норм, що регулюють однорідні суспільні відносини, пов'язані з охороною права власності. В системі адміністративного права вони утворюють самостійну відокремлену групу, пронизану внутрішньою єдністю, зі спільною метою – забезпечення цілісного ефективного регулювання суспільних відносин, пов'язаних з охороною права власності, що допускають можливість застосування до фізичної або юридичної особи заходів адміністративної відповідальності за вчинення цією особою правопорушень, що посягають на власність.

Встановлено, що: 1) інститут охорони права власності, як системне, цілісне утворення, являє собою єдність закономірно розташованих і таких, що перебувають у взаємному зв'язку, елементів, до яких ми віднесли джерела, об'єкти правовідносин, а також спеціальних суб'єктів, діяльність яких спрямована на організацію відповідної охорони прав власності за допомогою застосування адміністративно-правових заходів та засобів; 2) Інститут охорони права власності в адміністративному праві оперує універсальними адміністративно-правовими заходами та засобами. Вказана універсальність полягає в тому, що вони поєднують «силу» державних структур, з якими вони зазвичай асоціюються, і які припускають пряме застосування різних заходів державного примусу з превентивним впливом. Їх комбіноване використання дає змогу якнайповніше та всебічно захистити право власності на галузевому рівні.

Констатовано, що державне регулювання сфери охорони права власності в Україні належить до широкого кола відносин, що становлять предмет як цивільного, кримінального, так і адміністративного права. В правовій системі Украї-

ни створено цілий комплекс інститутів з охорони права власності. В своїй сукупності вони утворюють правову основу державної охорони власності. Водночас застосування органами виконавчої влади, під час охорони права власності, адміністративно-правових заходів та засобів є найефективнішими у співвідношенні «витрачені кошти – отримані результати від їх використання».

Ключові слова: право власності, охорона права власності, інститут права власності, адміністративне право.

Antonov A. The Institute of property rights protection in administrative law.

The article is devoted to the study of the institution of property rights protection in administrative law. The legal institute of property rights protection in administrative law is considered as a set of administrative and legal norms regulating homogeneous social relations related to the protection of property rights. In the system of administrative law, they form an independent separate group, permeated with internal unity, with a common goal - to ensure a holistic effective regulation of social relations related to the protection of property rights, which allow for the possibility of applying to an individual or legal entity measures of administrative liability for the commission by that person of offenses encroaching on property.

It is established that: 1) the institute of property rights protection, as a systemic, integral entity, is a unity of naturally arranged and interrelated elements, to which we have referred the sources, objects of legal relations, as well as special entities whose activities are aimed at organizing appropriate protection of property rights through the use of administrative and legal measures and means; 2) the institute of property rights protection in administrative law operates with universal administrative and legal measures and means. This universality lies in the fact that they combine the

«power» of the State structures with which they are usually associated, and which involve the direct application of various measures of State coercion with a preventive effect. Their combined use makes it possible to protect property rights at the sectoral level in the most complete and comprehensive manner.

It is stated that the State regulation of property rights protection in Ukraine belongs to a wide range of relations which are the subject matter of both civil, criminal and administrative law. The legal system of Ukraine has created a whole range of institutions for the protection of property rights. Taken together, they form the legal basis for state property protection. At the same time, the use of administrative and legal measures and means by the executive authorities in the course of property rights protection is the most effective in terms of the ratio «funds spent - results obtained from their use».

Key words: property right, property right protection, property right institute, administrative law.

Постановка проблеми. Ставши на шлях демократичних перетворень Україна проголосила людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії були визначені змістом і спрямованістю діяльності держави (ч. 1 ст. 3 Конституції України). Невід'ємним атрибутом людської особи серед інших прав є право власності. Право власності є основою свободи людини, яка отримала своє закріплення в базових міжнародних правових актах про права людини. Не можна не погодитися з основоположною західною концепцією, згідно з якою для того, щоб відчувати себе вільним, потрібно насамперед відчувати себе вільним від держави, що неможливо в тому разі, якщо в людини немає права володіти, користуватися і розпоряджатися базовими матеріальними благами [1] на власний розсуд у межах закону. В Україні зазначена концепція знайшла свої відображення на конституційному рівні. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ч. 1 ст. 41 Конституції України [2]). Закріплюючи за кожним право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, держава зобов'язалась на найвищому рівні захищати права усіх суб'єктів права власності і господарювання. Норма, яка міститься в Конституції України, щодо захисту права власності має два смислові значення. По-перше, право приватної власності як найважливіше право людини вводиться в систему українського права Конституцією. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. По-друге, право при-

ватної власності, нарівні з правом державної та комунальної власності перебуває під охороною закону. Всі інші нормативні акти, що виконують функцію охорони будь-якої із зазначених трьох форм власності, мають відповідати Конституції України.

Держава виступає гарантом непорушності права власності, реалізує найширші повноваження щодо його захисту. Від того, наскільки ефективно вона справляється з цим завданням, багато в чому залежить розвиток країни, її місце, яке вона посідає на світовій арені. Специфіка адміністративно-правової охорони права власності в нових правових реаліях, окреслених Конституцією України, цілком обґрунтовано викликає науковий інтерес. Так, у період існування практично єдиної соціалістичної власності органи державного управління забезпечували адміністративно-правову охорону цієї власності в процесі повсякденного керівництва галузями народного господарства, об'єктами соціально-культурного та адміністративно-політичного значення. У відданні органів державного управління, які здійснювали виконавчо-розпорядчу діяльність, перебувала переважна більшість підприємств та установ. Це, зі свого боку, зумовлювало зацікавленість органів управління в удосконаленні соціалістичних суспільних відносин власності, спрямованих на реалізацію програмних цілей Комуністичної партії [3, с. 33-34]. Після здобуття країною незалежності та розроблення Конституції України, яка закріпила не тільки існування приватної власності, а й її однакову охорону з іншими формами власності, ситуація докорінно змінилася, що було помічено науковою спільнотою.

Конституційні норми щодо необхідності охорони права власності набули свого подальшого розвитку та конкретизації в нормах адміністративного, кримінального, цивільного та ін. законодавства. На сьогодні, охорона права власності здійснюється різними правовими засобами, серед яких засоби захисту цивільних прав, передбачені цивільним законодавством (Глава 3 ЦК України «Захист цивільних прав та інтересів»), встановлення кримінальної відповідальності (Розділ VI КК України «Кримінальні правопорушення проти власності») та адміністративної відповідальності (Глава 6 КУпАП «Адміністративні правопорушення, що посягають на власність») за правопорушення, пов'язані з посяганнями на право власності. Конкретизуючи, доповнюючи і деталізуючи норми інших галузей права, норми адміністративного права визначають додаткові механізми реалізації прав та обов'язків суб'єктів права власності, а також їх захист від порушень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль держави в охороні права власності, в умовах швидкого розвитку приватної власності, са-

мостійності органів місцевого самоврядування знайшли своє наукове відображення в роботах В.Б. Авер'янова, І.В. Арістової, В.В. Бевзенка, Г.Ю. Гулевської, В.Л. Грохольського, В.М. Гарашука, Т.О. Гуржія, О.В. Гулак, Є.В. Додіна, В.В. Доненка, Р.А. Калюжного, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Т.О. Коломоєць, Л.В. Ковалюк, О.В. Кузьменко, В.І. Курила, Р.С. Мельника, О.І. Остапенка, С.В. Петкова, І.М. Пахомова, Ю.І. Римаренка, В.Д. Суценка, О.Ю. Синявської та ін. Водночас необхідно відзначити відсутність наукових пошуків присвячених інституту охорони права власності в адміністративному праві після проведеної в країні комплексної адміністративної реформи, яка безпосередньо торкнулась відносин власності.

Метою статті є науково-теоретичне дослідження інституту охорони права власності в адміністративному праві.

Виклад основних положень. Законодавець у ст. 1. КУпАП визначив, що одним із завдань Кодексу України про адміністративні правопорушення, крім охорони конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством є охорона прав і свобод громадян та власності [4]. Знаковим моментом для механізму адміністративно-правового регулювання є те, що серед усіх об'єктів правового захисту саме правам і свободам громадян та власності в КУпАП відведено провідні місця. При цьому під охороною перебувають усі форми власності, тоді як до прийняття Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» від 05.04.2001 р. № 2342-III [5] в зазначеній вище статті була сформульована задача по охороні лише соціалістичної власності, яка, згідно ст. 5 Конституції УРСР від 30.01.1937 р. мала форму державної власності (всенародне добро) або форму кооперативно-колгоспної власності (власність окремих колгоспів, власність кооперативних об'єднань) [6]. Що стосується ст. 51 КУпАП «Дрібне викрадення чужого майна», до прийняття Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» від 02.06.2005 р. № 2635-IV [7], вона також забезпечувала адміністративно-правову охорону тільки державній та колективній власності. У такій спосіб законодавець поступово привів КУпАП у відповідність до конституційних норм про охорону права власності. Склад адміністративних правопорушень, передбачених Главою 6 КУпАП, визначено законодавцем стосовно

проступків, що посягають на право власності. Власність у цьому сенсі розглядають як об'єднуюче поняття, що характеризує собою комплекс правовідносин, які складаються внаслідок адміністративно-правового регулювання різних сфер обігу власності – державної, комунальної та приватної власності. Безперечно, призначення статей Глави 6 КУпАП пов'язане з їх функціональною значущістю – охороною власності в усіх її формах, вказівки на які містяться в диспозиціях цих статей, більшість з яких є бланкетними. Підкреслимо, що збиральною характеристикою норм ст.ст. 47, 48, 49, 50, 51, 51-2 та 51-4 КУпАП є спільність їхнього родового об'єкта, що зі свого боку визначає їхню функціональну спрямованість, яка полягає в адміністративно-правовій охороні власності. Тому ми можемо говорити про те, що норми Глави 6 КУпАП входять до адміністративно-правового інституту охорони права власності. Адміністративно-правова охорона права власності має багатоаспектний характер, тому до інституту охорони можуть входити інші норми, а не тільки ті, що містяться в Главі 6 КУпАП.

Що ж слід розуміти під правовою категорією «охорона права власності»? Досліджуючи його нам не обійтися без обов'язкового аналізу змісту таких його елементів, як «охорона», «охорона права», «власність» і «право власності». Якщо звернутися до Великого тлумачного словника сучасної української мови, смислове значення «охорони» визначається через дію «охороняти» – оберігати від небезпеки кого-, що-небудь, забезпечувати від загрози нападу, замаху і т. ін. [8, с. 870]. Поняття «охорона» має явно виражений превентивний характер, передбачає забезпечення збереження об'єкта охорони. Для забезпечення охорони суб'єктивного права держава використовує комплекс заходів та засобів, що дають змогу створити умови для ефективного забезпечення цього права. Слід відрізнити «охорону права» від «захисту права». Вітчизняний законодавець широко використовує зазначену термінологію, наповнюючи її різним змістом стосовно окремих інститутів. Наочні приклади можна виявити і в Конституції України, і в профільних кодексах, коли в одних випадках законодавець використовує словосполучення «захист права», а в інших – «охорона права». Між тим, їх розмежування є необхідною методологічною передумовою створення ефективної системи з охорони права власності в адміністративному праві.

В юридичній літературі це питання перетворилося на самостійну наукову проблему. В авторських підходах щодо нього спостерігаються певні розбіжності. Аналіз літератури свідчить про існування кількох діаметрально протилежних підходів. Одні автори ототожнюють зазначені поняття (Н.О. Боброва, М.В. Вітрук, І.В. Ростовщikov,

Г.М. Стоякін та ін.). Інші вважають, що «охорона права» є ширшою порівняно із «захистом права» правовим поняттям (М.С. Малєїн, Ю.К. Осіпов, А.С. Шевченко та ін.). Треті наполягають, що ширшим поняттям є не «охорона права», а «захист права» (С.С. Алексєєв, З.В. Макарова, В.О. Тархов та ін.). Ми підтримуємо групу вчених, які вказують на неприпустимість змішування зазначених понять (П.В. Анісімов, М.В. Папічев та ін.). Їх ототожнення ігнорує існуючу лексичну специфіку, що, безсумнівно, позначається на якості вітчизняного законодавства. Очевидно, що диспут виник не «на рівному місці», тому що «охорона права» та «захист права» мають кілька спільних рис, основна з яких – кінцева спрямованість функціонального призначення (правове забезпечення прав держави, суспільства, людини і громадянина). Основна ж відмінність полягає в тому, що охорона права спрямовується на регулювання та запобігання порушенню прав, а захист права передбачає наявність вже порушеного права. У зв'язку з чим він спрямовується на відновлення порушеного права та відшкодування заподіяної шкоди.

Що стосується поняття «власність», то її слід сприймати у двох сенсах: «*de jure*» і «*de facto*». «*De jure*» власність є правовою оболонкою (формою), яка опосередковує економічні відносини власності з метою їхнього законодавчого регулювання. «*De facto*» ж характеризує практичне застосування власності, показує, що юридичне його розуміння знаходить своє відображення на практиці. Якщо суб'єкт має власність і він має щодо неї конкретні правомочності, то вважається, що суб'єкт виступає власником майна на основі права власності. Право власності, на відміну власності (яка є формою), становить зміст. Право власності необхідно визначати як право суб'єкта (власника), спрямоване на задоволення його бажання щодо володіння, користування та розпорядження певним об'єктом з урахуванням інтересів інших осіб, врегульоване правовими нормами. Власник здійснює правомочність на свій розсуд, тобто воля власника спирається безпосередньо на закон і існує незалежно від волі інших суб'єктів. Воля цих суб'єктів не лише ґрунтується на законі, а й залежить від волі власника, зумовлюється нею.

На підставі викладеного правова категорія «охорона права власності» може бути нами визначена як система реалізованих за допомогою регулятивних і охоронних правовідносин адміністративно-правових заходів та засобів, що дають змогу створити умови для ефективного забезпечення права власності в адміністративному праві. Під час проведеного дослідження закономірним є виникнення питання: як бути з адміністративними правопорушеннями, що посягають на право власності, за вчинення яких передбачено

відповідальність Главою 6 КУпАП. Їх слід відносити до «охорони права власності» чи «захисту права власності»? Ми дотримуємося позиції, згідно з якою включені до профільного кодексу проступки необхідно відносити до «охорони права власності». Наявність у КУпАП зазначених норм наділяє їх превентивною роллю. Що стосується процесуальних аспектів притягнення винних до адміністративної відповідальності (практичне застосування норм КУпАП, що передбачають відповідальність за посягання на право власності), то вони є елементом «захисту права власності».

Залежно від застосовуваних заходів та засобів виокремлюють два рівні охорони права власності: конституційний та галузевий. На конституційному рівні зафіксовано загальні принципи регулювання відносин з охорони права власності. Щодо галузевого рівня, то на ньому знаходиться галузеве регулювання зазначених відносин, встановлені заходи відповідальності за посягання на право власності, порядок їх застосування тощо. Одним із різновидів галузевої охорони права власності є адміністративно-правова. Вона складається із сукупності адміністративно-правових норм, що впливають на суспільні відносини з охорони власності. В профільній літературі зазначену сукупність адміністративно-правових норм, за обсягом та масштабом дії незрівнянно меншу, ніж галузь адміністративного права, що впливають на певний вид однорідних суспільних відносин, які входять до предмета регулювання адміністративного права, прийнято відносити до адміністративно-правового інституту.

Теорія права характеризує інститут права як відображення нормативності в праві, який визначається як регламентована та конкретизована правовим режимом цілісна сукупність однорідних юридичних норм, за допомогою яких здійснюється регулювання певної групи суспільних відносин через застосування відповідного методу правового регулювання з метою досягнення відповідної цілі. Власне тому правовий інститут як системно-структурна складова права впорядковує такі суспільні відносини, які підлягають нормативній регламентації правовими приписами, які входять до нього [9, с. 81]. Залежно від предмета регулювання та функціонального призначення існують різноманітні інститути права. З огляду на суспільну значущість охорони права власності, цілком доцільним є обов'язкове втручання держави у зазначений процес, як гаранта недоторканності та збереження права власності, що й породило відповідний інститут. Охорона права власності є самостійною внутрішньою функцією сучасних демократичних держав, яка зумовлена наступними факторами:

– функція має свій об'єкт, тобто те, на що спрямований вплив держави;

- названа функція відображає один із напрямів соціального призначення держави;
- в її змісті сформульовано мету, на досягнення якої спрямовано державний вплив;
- механізм реалізації цієї функції містить у собі основні методи, принципи та засоби її практичного впливу на суспільні відносини.

Основний закон закріплює, що Україна є демократичною, соціальною та правовою державою (ст. 1 Конституції України). Зважаючи на це, Україні, як і іншим демократичними державам, притаманна внутрішня функція по охороні права власності. Вона отримує своє вираження через державне регулювання сфери охорони права власності. Практична значущість реалізації функції по охороні права власності полягає в наступному:

- розробка та прийняття відповідного законодавства спрямованого на охорону власності;
- надання можливостей для безперешкодного здійснення суб'єктами відносин власності свого права на охорону власності у випадку протиправних посягань на неї;
- рівна охорона державою всіх форм власності;
- організація боротьби з правопорушеннями проти власності та ін.

Якщо функція по охороні права власності не виконується, то тоді конституційну норму про те, що держава є демократичною, соціальною і правовою, можна вважати декларативною, такою, що не має під собою достатнього фактичного базису. Для того, щоб зрозуміти суть охорони права власності, потрібно уявити, що право власності не в юридичному, а в економічному сенсі полягає в можливості ухвалювати рішення за тим чи іншим напрямом використання того чи іншого об'єкта, у встановлених на законодавчому рівні межах. Зазначені межі визначають рівень економічної свободи суб'єктів права власності, на основі якої у них виникає можливість вільної реалізації власних економічних інтересів.

Державне регулювання сфери охорони права власності в Україні належить до широкого кола відносин, що становлять предмет як цивільного, кримінального, так і адміністративного права. В правовій системі України створено цілий комплекс інститутів з охорони права власності. В своїй сукупності вони утворюють правову основу державної охорони власності. Охорона власності є одним із правових явищ, що виникають у процесі реалізації відповідних правовідносин: правовідносин, у межах реалізації яких здійснюється охорона власності; правовідносин, що складаються в сфері обігу власності, регульованої як речовим правом, так і іншими галузями права. Охорона власності як правове явище, як слушно зазначає Н.Ю. Колчевська [10, с. 11-12],

є специфічними правовими відносинами, сутність яких визначається встановленими законодавством завданнями органів держави в частині забезпечення реалізації тих правовідносин, що складаються в процесі реалізації права власності, а також охорони цього права. Що стосується адміністративно-правових заходів і засобів охорони права власності, то їх використання перед цивільно-правовими та кримінальними має свої переваги.

Інститут охорони права власності в адміністративному праві оперує універсальними адміністративно-правовими заходами та засобами. Вказана універсальність полягає в тому, що вони поєднують «силу» державних структур, з якими вони зазвичай асоціюються, і які припускають пряме застосування різних заходів державного примусу з превентивним впливом. Їх комбіноване використання дає змогу якнайповніше та всебічно захистити право власності на галузевому рівні. Заходи та засоби, якими оперує цей інститут, лежать в основі ефективності адміністративно-правової охорони права власності, у безпосередньому здійсненні якої відобразатиметься роль держави в належній охороні досліджуваного нами права.

Сукупність правових норм, що міститься в Кодексі України про адміністративні правопорушення, дає нам змогу говорити про існування окремого правового інституту охорони права власності в адміністративному праві, якому притаманний особливий метод правового регулювання – заборона через імперативне визначення законодавцем небажаних для суспільства діянь та погрози застосування адміністративного стягнення в разі їх вчинення [11, с. 9-10]. Інститут охорони права власності в адміністративному праві має внутрішню логічну структуру, визначає коло об'єктів та суб'єктів виконавчої влади, а також їх правовий статус у межах відносин з охорони власності.

В межах галузі адміністративного права охорону права власності слід розглядати як самостійний інститут, що має свої джерела, суб'єкти та об'єкти правовідносин. Так, охорона права власності в адміністративному праві здійснюється суб'єктами – органами виконавчої влади і реалізується через систему заходів адміністративно-правового характеру, закріплених у відповідних нормативних актах. Органи виконавчої влади, які здійснюють охорону права власності адміністративно-правовими заходами і засобами, діють від імені та за дорученням держави. Адміністративно-правова охорона є виконавчо-розпорядчою діяльністю державних органів і громадськості щодо запобігання посяганням на державне та громадське майно, організації охорони і безпосередньої його охорони, а також застосування заходів адміністративного впливу

[12, с. 23]. Оскільки відносини власності пронизують усі сфери життя суспільства, в охорону права власності залучені різні органи виконавчої влади. Особливе місце в цій системі традиційно посідає Національна поліція. Згідно ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII, Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [13]. Серед основних повноважень поліції Закон виділяє: здійснення охорони об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також участь у здійсненні державної охорони; здійснення на договірних засадах охорони фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності, а також об'єктів критичної інфраструктури, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України тощо.

З іншого боку, деякі служби (Державна митна служба України, Державна податкова служба України, Державна служба геології та надр України та ін.) агентства (Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство водних ресурсів України та ін.), комітети та інспекції (Антимонопольний комітет України, Державна екологічна інспекція України та ін.), що здійснюють контрольню-наглядову діяльність, також реалізують функцію охорони права власності. Більшість з них ст. 255 КУпАП наділила правом складати протоколи про адміністративні правопорушення, а також розглядати справи про адміністративні правопорушення. Здебільшого зазначені суб'єкти охорони права власності реалізують своє право в досить обмежених сферах, захищаючи переважно державну власність. Наприклад, Держекоінспекція відповідно до покладених на неї завдань здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами – нерезидентами вимог законодавства про охорону, раціональне використання вод та відтворення водних ресурсів [14], зокрема щодо права державної власності на води. Закономірним наслідком факту порушення права державної власності на води є притягнення винних до адміністративної відповідальності за ст. 48 КУпАП. Для виконання покладених на них функцій та обов'язків з охорони права власності органи виконавчої влади наділяються відповідним об-

сягом повноважень, що дає їм змогу виконувати завдання з охорони права власності.

На сьогодні охорона права власності в Україні здійснюється не тільки в межах адміністративного права. Водночас застосування органами виконавчої влади, під час охорони права власності, адміністративно-правових заходів та засобів є найефективнішими у співвідношенні «витрачені кошти – отримані результати від їх використання».

Висновок. Отже, інститут охорони права власності в адміністративному праві є сукупністю адміністративно-правових норм, що регулюють однорідні суспільні відносини, пов'язані з охороною права власності. В системі адміністративного права вони утворюють самостійну відокремлену групу, пронизану внутрішньою єдністю, зі спільною метою – забезпечення цілісного ефективного регулювання суспільних відносин, пов'язаних з охороною права власності, що допускають можливість застосування до фізичної або юридичної особи заходів адміністративної відповідальності за вчинення цією особою правопорушень, що посягають на власність.

Інститут охорони права власності, як системне, цілісне утворення, являє собою єдність законмірно розташованих і таких, що перебувають у взаємному зв'язку, елементів, до яких ми віднесли джерела, об'єкти правовідносин, а також спеціальних суб'єктів, діяльність яких спрямована на організацію відповідної охорони прав власності за допомогою застосування адміністративно-правових заходів та засобів. На сьогодні в Україні сформовано комплексний інститут спрямований на адміністративно-правову охорону права власності.

У своїй сукупності правові акти, що визначають обсяг повноважень органів виконавчої влади, утворюють інституційну нормативну базу правової охорони права власності – правові джерела охорони права власності. Зауважимо, що загальний характер і зміст адміністративно-правових відносин у досліджуваній нами сфері значною мірою залежить від джерел їх правового регулювання, від юридичної техніки викладення правових актів, взаємозв'язку, комплексності тощо. Тому для з'ясування сутності охорони права власності необхідно проаналізувати нормативно-правові акти, що становлять основу адміністративно-правового регулювання охорони права власності. Цьому питанню будуть присвячені наші подальші наукові пошуки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Pipes R. Property and Freedom. New York, 1999. 328 p.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996. № 30. Ст. 141

3. Позднякова Р.Б. Административно-правовое регулирование в области охраны права собственности на жилые помещения по законодательству России: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14. Москва, 2008. 188 с.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)*, 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122
5. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення: Закон України від 05.04.2001 р. № 2342-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001. № 27. Ст. 132
6. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки від 30.01.1937 р. *Збірник законів і розпоряджень Робітничо-селянського Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки*, 1937. № 30. Ст. 121
7. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення: Закон України від 02.06.2005 р. № 2635-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2005. № 28. Ст. 374
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
9. Заморська Л.І. Інститут права як вираження правової нормативності та його властивості. *Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.) / відп. за вип. В.М. Дрьомін; НУ «ОЮА». Півд. регіон. центр НА-ПрН України*. Одеса: Фенікс, 2013. Т. 1. С. 79–81.
10. Колчевская Н.Ю. Административные правонарушения в области охраны собственности и деятельность органов внутренних дел по борьбе с ними: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14. Москва, 2004. 170 с.
11. Основные институты административно-деликтного права: учебное пособие / под общ. ред. А.П. Шергина. М.: ВНИИ МВД России, 1999. 423 с.
12. Резвых В.Д. Административно-правовая охрана социалистической собственности. М.: Юрид. лит., 1975. 168 с.
13. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015. № 40-41. Ст. 379.
14. Положення про Державну екологічну інспекцію України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 р. № 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.01.2024).
15. Литвин О.В., Габрелян А.Ю. Правовий режим власності в Польщі. *«Правові системи»*. *Науково-практичний електронний журнал*, 2018. № 3. С. 232–242.
16. Melnyk O., Artemenko O., Yarosh A., Lytvyn O., Gabrielyan A. Administrative and legal culture of driving a vehicle as a factor in the social consciousness of a road user. *Revista Relações Internacionais do Mundo Atual*, 2021. № 3(32). URL: <http://dx.doi.org/10.21902/Revrima.v3i32.550> (дата звернення: 29.01.2024).
17. Габрелян А.Ю. Адміністративна відповідальність в галузі охорони власності. *Матеріали конференцій МЦНД*, 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.03.2021.law-gov.03> (дата звернення: 29.01.2024).
18. Габрелян А.Ю. Особливості функціонування міжнародних стратегічних альянсів в ІТ-сфері. *«Правові системи»*. *Науково-практичний електронний журнал*, 2018. № 1/2. С. 490–498.
19. Габрелян А.Ю. Переваги та недоліки створення міжнародних стратегічних альянсів. *«Правові системи»*. *Науково-практичний електронний журнал*, 2018. № 3. С. 601–610.
20. Габрелян А.Ю. Напрями підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії економічній злочинності. *Коллективна наукова монографія «Державне управління та адміністрування, сфера обслуговування, економіка та міжнародні відносини як рушійні сили економічного зростання держав ХХІ століття»*. Видання 2. Вінниця, 2021–2022. С. 2–18.